

Л. В. Тарасович, к. е. н., доцент,
кафедри маркетингу

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність проблеми. Стратегією «Європа 2020», яку розроблено з метою створення належних умов для сталого та інклюзивного зростання, передбачено зрівноважений та різновекторний економічний розвиток сільських територій, сфокусований на обґрунтованих довгострокових стратегічних орієнтирах (зайнятість, дослідження і наукові розробки (інновації), клімат та енергетична збалансованість, освіта, боротьба з бідністю та соціальним відчуженням), кожен з яких передбачає виконання чітких завдань з імплементацією конкретних пропозицій [5]. При цьому, передумовою виявлення та вирішення проблем розвитку села є правильність розуміння поняття «сільські території», що є основою розробки та впровадження концепцій розвитку сільських територій та економіки.

Результати дослідження. Теоретико-методологічна платформа дослідження сільських територій як поняття характеризуються міждисциплінарним змістом з огляду на розмежування його сутнісних ознак з позицій прихильників різних наукових підходів. Погоджуємося з О. І. Павловим, який наголошує на очевидності застосування вузькоспеціалізованого підходу, адже особливості використання і тлумачення цього поняття залежать від специфіки галузі, яка ним оперує [1, с. 18].

Представники територіального підходу схилиються до розгляду сільських територій як певних територіальних одиниць, географічних утворень, окремих місцевостей, які знаходяться поза межами міст і мають відповідні ресурси та органи управління. В межах даного підходу простежується позиція щодо розвитку на сільських територіях традиційних видів господарської діяльності, а саме – сільськогосподарського виробництва, лісництва, рибальства, видобувної промисловості тощо. Проте результати проведеного дослідження вказують на те, що сучасні умови трансформують усталені підходи до розвитку галузевої структури в сільській місцевості. Це, передусім, пояснюється тим, що В Україні, враховуючи конвергенцію політики сільського розвитку до європейських принципів, норм і стандартів, Єдиною комплексною стратегією розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. передбачено сприяння у вирішенні трьох ключових позицій, а

саме: підтримці малих виробників аграрної продукції; підвищенні стандартів якості життя та диверсифікації господарської діяльності у сільській місцевості; сільському розвитку на базі громад [2]. Враховуючи зазначене, сільські території не варто пов'язувати виключно з сільським господарством як галуззю виробництва.

Прихильники просторового підходу розглядають сільську територію як певний простір, наприклад географічний, земний, економічний, соціальний тощо, характерними ознаками якого є наявність населення та ресурсної бази для виробництва. Галузева складова при цьому також часто домінує.

Прихильники структурного підходу відповідно розглядають сільську територію як структуру, утворення, елемент, сукупність через призму конфігурації різноманітних функціональних компонент, зокрема ресурсного, економічного, організаційного, екологічного, соціального.

Представники системного підходу розглядають сільські території як систему, ключовою спільною ознакою якої більшість дослідників вбачають її поліфункціональність. Теоретико-методологічний зміст системного підходу вбачається найбільш прийнятним в сучасних умовах розвитку села та сільських територій, адже уможливило розгляд усіх компонент у взаємозв'язку та взаємній детермінації з компонентами інших систем. Це, в свою чергу, дозволяє ідентифікувати ряд важливих властивостей сільських територій – цілісність, стійкість, структурність, автономність, ієрархічність, емерджентність тощо. Сільська територія, за своєю сутністю, відповідає всім ознакам щодо її розгляду як системи, а саме: сукупність закономірно пов'язаних між собою елементів, що утворюють певну цілісність, єдність; певний порядок у розташуванні зв'язку окремих елементів; форма просторової організації; сукупність принципів, які є основою розвитку системи; сукупність окремих суб'єктів, об'єднаних в одне ціле; сукупність складових (елементів), що виконують загальну функцію [4, с. 562].

Прихильники багатокритеріального підходу поєднують декілька наукових підходів, розглянутих вище. Зокрема, В. Г. Прушківський та В. І. Колесников розглядають сільську територію на засадах системного та просторового підходів, тобто як просторову біо-еколого-соціально-економічну систему, яка знаходиться поза урбанізованими центрами, зі специфічним природно-екологічним, соціальним, економічним та інституціональним середовищем і населенням, які на ній функціонують і проявляють свій потенціал з метою задоволення індивідуальних та суспільних потреб [3, с. 129].

Рис. Теоретичне обґрунтування розвитку сільських територій

Джерело: власні дослідження.

На основі поглибленого вивчення та систематизації розглянутих наукових підходів до роз'яснення сутності сільських територій сформовано власне бачення змістовного наповнення цього поняття у контексті його трактування з позиції системного підходу та нівелювання галузевого аспекту (рис.).

Висновки. Тлумачення розвитку сільських територій передбачає розуміння цього процесу через призму реалізації інклюзивної моделі соціально-економічного зростання. Це можливо через інклюзію сільського соціуму та гуманізацію економічних процесів шляхом формування ціннісних орієнтацій і відходу від усталеного стереотипу, що лише економічне зростання спроможне забезпечити ефективний розвиток села і сільських територій. Концепція сталого сільського розвитку передбачає три ключові складові – економічну, екологічну і соціальну. Саме тому формування сучасних засад розвитку сільських територій передбачає врахування принципів інклюзивності.

Список використаних джерел

1. Павлов О.І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель: монографія / О. І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2009. – 344 с. (с.18)

2. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/themes/garland/pdf/7.2.%20Basic%20material%20UKR.pdf>.

3. Прушківський В. Г. Теоретичні підходи до визначення сільських територій / В. Г. Прушківський, В. І. Колесников // Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 127–132.

4. Новий словник іншомовних слів : близько 40000 сл. і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк / За ред. Л. І. Шевченко. – К. : АРІЙ, 2008. – 672 с.

5. Europe 2020 targets : Режим доступу : http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_en.htm